ANTROPOLOJİYE GİRİŞ

- **Anthropos:** İnsan
- **Logos**: Bilim
- Antropoloji aşağıdaki 3 soruya cevap arayan bir bilim dalıdır.

1-Neden insanların ve toplumların benzer yanları vardır?

2-Neden insanların ve toplumların farklı yanları vardır?

3-İnsanlar ve toplumlar nasıl ve neden değişirler?

- **Ancak,bu sorulara verilen cevaplar günden güne değişmekte ve gelişmektedir. İlkel olsun,gelişmiş olsun hiçbir toplum durgun,hareketsiz ve statik olarak nitelendirilemez. Her toplumda sürekli bir dinamizm, bir değişme görülür. Antropoloji bu tür kültür gelişmelerinin nedenlerini ve sonuçlarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek sosyal değişme yasalarıyla ile ilgili sonuçlara ulaşmaya çalışır.**

ANTROPOLOJİ

- Antropoloji insan bilimi demektir. İnsanlar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları göz önüne alarak insanları karşılaştırmalı bir görüşle inceler.Antropoloji birey olarak insanla ilgilenmez.İlgisi grup içinde yaşayan insan ve bu insanın yaptıkları ve insanların çevreden nasıl beslendikleri,insan topluluklarının yaşam ve inanç biçimleri ırksal özellikleri gibi birçok konu antropolojinin içindedir.Bu bilim dalını diğer bilimlerden ayıran en önemli özellik saha çalışmasına verdiği önemdir. Sosyoloji,psikoloji,coğrafya,ekonomi,tarih ve siyaset bilimleriyle doğrudan ilişkilidir. Antropolojinin Alt Dallarını 4 ana grupta inceleyebiliriz.
- 1-Kültürel antropoloji,
- 2- Fiziksel antroploji,
- 3- Arkeoloji,
- 4-Dilbilim.

TARİHÇE

- Tüm Sosyal Bilimler gibi 20ci yüzyılın başında şekillenmeye başlayan oldukça yeni bir disiplindir.
- Tüm toplumların tarihinde kişiler veya gruplar tarafından yaratılmış ve ihtiyaçlara göre farlılaşarak aktarılmış mitlerden beslenir.
- Kültürel tarih sadece geçmişin bir ürünü değil, içinde bulunduğumuz günün endişeleri ile de şekillenir.

KÜLTÜREL FARKLILIĞI ANLAMAK

- Herodotus 5ci yüzyılda kültür farklılığını çalışan ilk Yunan düşünürdür. İlk çalışmasında Yunan yarımadasının doğu ve kuzey kısımlarında yaşıyan yoplumların inanç ve geleneklerini incelemiş ve Atina'ya göre onları BARBAR olarak nitelemiştir. Çevresel yaşam şartlarını dikkate almamış ve bu yüzden görecelik kavramı filozofları tarafından tenkit edilmiştir.
- Avrupada ise, 16ci yüzyılın başında kültürel farklılık ve antropolojiye ilgi başlamıştır. Bu dönem Rönesans dönemi ile birçok Avrupa ülkesinin uzak ülkeleri fetetmesi ve sömürmesi ile başlamıştır. ANCAK teori ve bilimsel araştırma yapılmamıştır.
- Victoria çağında, Avrupalıların sözde görevleri koloniler yaratarak uzak ülkelerdeki insanlara medeniyet götürmek olarak görüldü.
- İngiliz antropolog Edward Tylor (1832-1917) ilk kez kültür ve medeniyetle ilgili bir makale kaleme aldı ve kültürü bir toplumun inanç, sanat, örf, adet ve becerileri olarak tanımladı. Kendimizinkinden farklı olsa da yine de kültürdür ve medeniyettir diye yeni bir akım başlattı.

KÜLTÜREL ANTROPOLOJİ

<u>Aranan cevaplar</u>

- Nasıl ve neden yaşam tarzımızı değiştiririz?
- Neden Kültürümüz var?
- Değişime sebep faktörler nelerdir?

1- Karşı karşıya geldiğimiz zaman, günlük sorunlarımızı çözmek için bir davranış kalıbına ihtiyacımız vardır. Bu davranış kalıbına KÜLTÜR denir. Dünyanın birçok farklı yerinde, farklı yaşam şartları, farklı iklim şartları, tehlike ve güvenlik koşulları ile yiyecek temin edebilme kavgası farklı davranışlara ve böylece farklı kültürlerin doğmasına sebebiyet vermiştir.

KÜLTÜRÜN İŞLEVLERİ

Bir toplumun tarihsel süreç içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütününe kültür denir.
Kültür, bir toplumun kimliğini oluşturur, onu diğer toplumlardan farklı kılar.
Kültür, toplumun yaşayış ve düşünüş tarzıdır.

İŞLEVLERİ

* Birey davranışlarını yönlendirerek toplumsal düzeni sağlar

* Topluma kimlik kazandırır. Toplumu diğer toplumlardan farklı kılar

* Toplumsal dayanışma ve birlik duygusu verir. “Biz bilinci”

* Toplumsal kişiliğin oluşmasını sağlar. “sosyalleşme”

Maslow's Hierarchy of Needs
(original five-stage model)

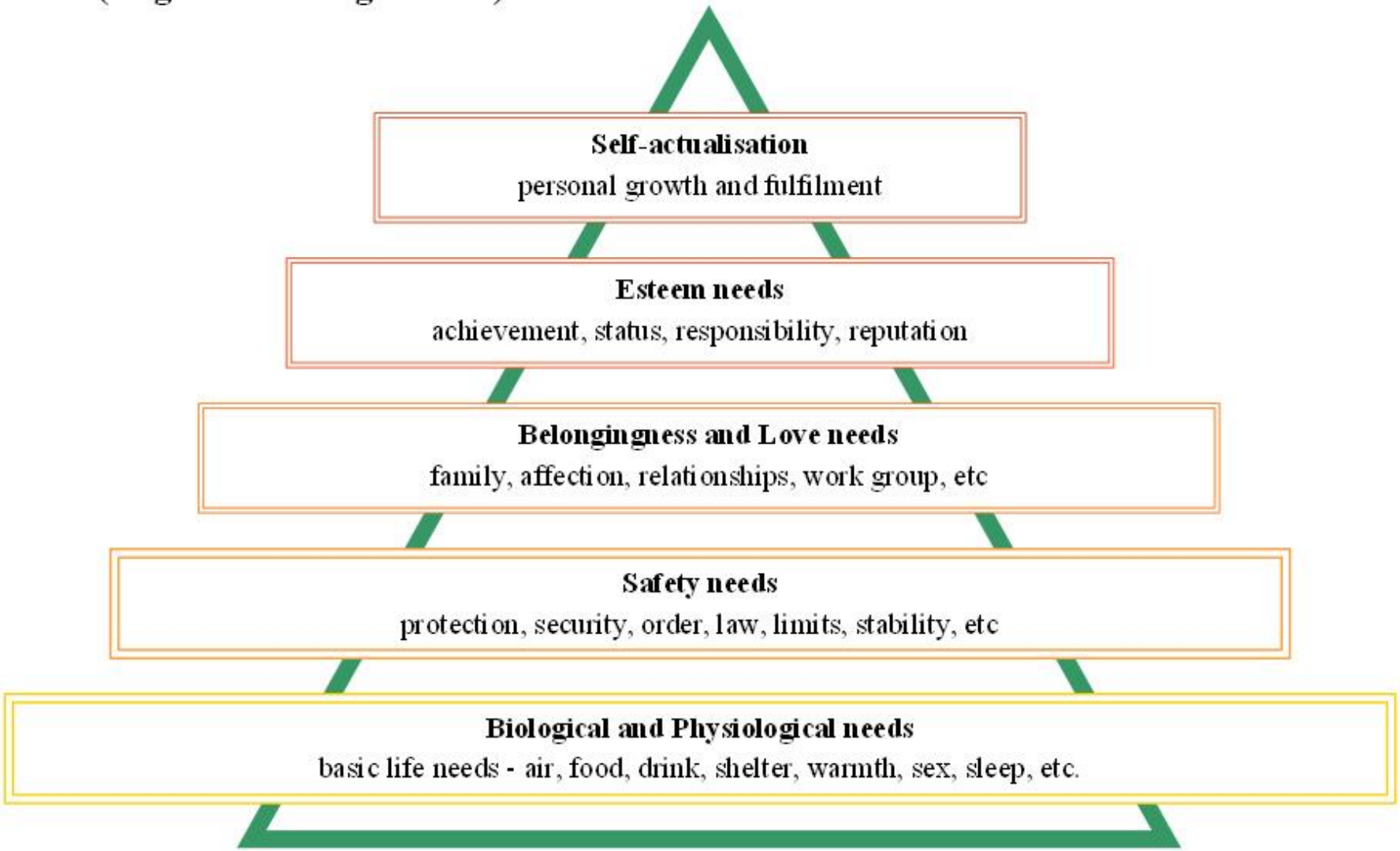

© alan chapman 2001-4, based on Maslow's Hierarchy of Needs

Not to be sold or published. More free online training resources are at www.businessballs.com. Alan Chapman accepts no liability.

AVCI VE TOPLAYICI TOPLUMLAR

- Bilinen ilk sosyal yaşam grubu.
- Ana karakteristiği doğaya hiç bir şeklilde müdahale edilmemesi. Doğayı değiştirmek ve üretim yapmak için hiç bir çaba yok. Doğada yetişenle, doğanın onlara sundukları ile yetiniyorlardı.
- Yeme alışkanlıkları doğanın onlara sundukları ile değişiyordu.
- Bitki toplayarak ve avlanarak ve bunları grup içinde paylaşarak yaşamlarını sürdürdüler.
- Koruma veya saklama gibi bilgi ve imkanları olmadığından anında dönüşüme dayalı yaşadılar.
- Doğayı, hangi bitkinin yenebileceğini hangisinin zehirli olduğunu çok iyi biliyorlardı.
- Hayatta kalmak için enerjilerini korumak zorunda idiler. Yani asgari enerji sarfederek yeterince yiyecek elde etmek mecburiyetinde idiler.
- Küçük grublar halinde yaşamlarını sürdürdüler ve tüm grub üyeleri birbirini desteklerdi. Hedef bireysel hayatta kalma değil, grubun hayatta kalması idi.
- Bu nedenle grup büyüklüğü her zaman kontrol altında tutulmak zorunda idi. Doğanın kendilerine sunduğu grup üye sayısını destekleyemediği durumlarda daha küçük grublara bölünüp farklı yerde yaşam kavgası verdiler.
- Hiç bir zaman belli bir bölgedeki tüm kaynağı tüketmediler çünkü bir sonraki yıl aynı yere geldikleri zamana kadar doğanın kendisini yenilemesi gerekmekte idi.

YERLEŞİM /SOSYAL YAPI

- Belli bir bölgede bir sezondan fazla kalmazlardı. Sürekli yiyecek peşinde giden göçebe bir hayatları vardı. Depolama imkanları olmadığından toplanan veya avlanan anında tüketilmek zorunda idi. Ailelerden oluşan gruplar halinde yaşıyorlardı. Geceleri ise ateş başında aile ziyaretleri gerçekleşir ve o gün için her aile avladığı veya topladığı ihtiyaç fazlasını diğer aile ile değiş tokuş yapardı.

- Yaşam tarzları 2ye ayrılmakta idi. Gezginler veya İşlemciler. Gezginler toplama ve avlanma amacı ile sürekli hareket halinde olanlar, işlemciler ise sabit bir yerleşim alanları olan fakat uzun sürelerle bu alanın dışına çıkıp avlanan ve topladıkları, avladıkları ile üsse geri dönenlere denirdi. Kaynak bitince tekrar yerleşke dışına çıkarlar ve dönerlerdi. Genelde üssün dışına çıkanlar erkekler oluyordu.

- Sosyal herhangi bir organizasyon yoktu. Özel mülk, liderlik veya güç gibi kavramları yoktu. Karar verme mekanızmaları normlarına bağlı olarak, kararlar tüm grup tarafından alınırdı. Eğer herhengi bir grub üyesi karardan memnun kalmazsa o gruptan yalnız başına ayrılmak zorunda idi.Otorite yerine normlar, ve sorumluluklarla grup kontrol ediliyordu.

BAHÇECİLİK

- Avcı ve toplayıcı gruplardan sonra gelen gruplar. sosyoloji ve antropolojide toplumların evrim skalasında başlarda yer almaktadır. Henüz tam anlamıyla tarım toplumu olmadan önceki toplulukların bağ-bahçe işleriyle yeni yeni uğraşmaya başladığı çağları anlatır. Zaman olarak dünya tarihinde neolitik çağın başlarını işaret eder.
- İlk kez küçük yerleşik düzene geçilmesi ile başlar. A/T gruplar gibi avlanıp, toplamaktalar ancak daha iyi bir yaşam arayışı içinde hayvanları evcilleştirmeye başladılar.
- Böylece çevreye ve doğaya ilk müdahale yapıldı. Kendi ihtiyaçlarını karşılamak gayesi ile en basit tarım şekli başlamış oldu. Bunun yanında ihtiyaç fazlası üretim de değiş tokuş şekli olarak önem kazandı.
- **Sosyal yerleşim**
- Saman ve kamıştan yapılmış, önünde küçük bir balkonu olan kulubelerde yaşıyorlardı. Her yerleşkede ortalama 80 kişi bulunuyordu. Yerleşim alanları orman ve nehire yakın olması su ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılama açısından önemli olmasına rağmen ağır yagmurların olduğu sezonda hem kendilerini hem de ekinlerini su baskınlarından korumak zorunda idiler.

ÇİFTCİLİK/TARIM

- Bahçecilik ile uğraşan gruptan en temel farkları sapan ve hayvanları kullanmaya başlamış olmalarıdır.
- Daha büyük gruplar halinde yaşama imkanı bulmuşlardır.
- İhtiyaç fazlası üretimle birlikte iş bölüşümlerinde farklılaşmalar meydana gelmiş ve rahip, asker, tenekeci ve şefler gibi uzmanlaşma başlamıştır.
- Çiftçilik insanlık tarihinin değişmesinde kritik bir rol oynamıştır. Çiftçilik, karmaşık sosyal yaşama geçişe olanak sağlamıştır.Hiyerarşi, statü ve akrabalığa dayalı özel mülk sahibi olma ortaya çıkmıştır.

ÇOBANCILIK

- Çiftçilikten sonra ortaya çıkmıştır.
- Çiftçilerle sembolik bir ilişki içinde, ürünlerini takas ederek yaşamlarını sürdürmüşlerdir.
- İş dağılımı yaş ve cinsiyete dayalı olarak şekillenmeye başlamış olmasına rağmen sosyal yapı oldukça basit kalmıştır.
- Ekonomik yapı için hareketlilik ve esneklik önem kazandı çünkü tarımla uğraşan gruplara ters olarak toprak değil hayvanlar önemli idi. Hayvanları onlar için en değerli ekonomik kaynak durumunda idi.

ENDÜSTRİLEŞME

- İnsanoğlu tarihinin en önemli ikinci evresi ise teknoloji ile birlikte gelen endüstrileşmedir.
- Birçok insan eski göçebe veya bahçecilik alışkanlıklarından vazgeçti ve teknolojinin nimetlerini kullanarak tarım ve hayvancılık yapmaya başladı.
- Binyıllar sonra insanoğlu üreticiden tüketiciye dönüştü.
- Yerleşik yapı sosyal, kültürel ve teknolojik birikimlere olanak sağladı. 18inci yüzyılda Batı'da başlayan endüsti devri kısa zamanda tüm dünyada etkişini gösterdi.
- Bilğide uzmanlaşma, kariyer ve iş yapısındaki farklılaşma,farklı politik ve ekonomik kurumların oluşumu, karmaşık teknoloji ve sosyal entegrasyon tüm dünyada yaşam şeklinin değişmesine neden oldu. (küreselleşme)

KUNGS

Çevre:

- Genelde çalı ve otluk tepelerden oluşmuş. Yılın 8 ayı tamamen kurak. (Kalahari Desert, Botswana, Africa).
- Yılda 20cm yağmur alan, ısının kavrulan yazlar ve donan kışlar arasında değiştiği çöl iklimi.

Çevresel Adaptasyon: Su çok zor bulunuyor. Kung'lar su ihtiyaçlarını ağaç köklerini kazıyarak veya sıkarak karşılıyorlar. Kişisel bakımları için de ağaç köklerinden faydalanıyorlar.

- Su sorunu ile başa çıkabilmek için 20-60 kişilik gruplar halinde yaşıyorlar. Yaşam alanlarındaki su kaynağının kuruması durumunda hemen toplanıp ayrılabilmek için geçici derme-çarpma evlerde yaşıyorlar. Her an harekete hazır bir yaşam sürüyorlar.

ETNİSİTE VE AKRABALIK

ETNİSİTE

Genel anlamda bir sosyal guruba ait üyelerin paylaştığı

-ırk,

-dil

-kültür

gibi değer ve normlarla diğer gruplardan ayırarak farklı ama kollektif bir kimlik bilinci sağlayan formdur.

ETNİK ÇATIŞMALAR

2Onci yüzyılın sonundaki politik duruma bakarsak gözümüze ilk çarpan etnik boyutları olan ciddi silahlı çatışmalar olur.

- - Kuzey İrlanda
- -Bosna
- - Sovyetler Birliği
- - Kıbrıs

ETNİK KİMLİK

- Etnik kimlik, ferdin içinde yaşadığı toplumdaki yaygın kültür unsurlarından farklı olarak, orijinal bir kültürel sistemin yapı özelliklerini nitelik itibariyle taşımasıyla ortaya çıkan bir kimlik türüdür.
- Etnik kimlikler bir ölçüde ırk faktörünün belirleyiciliğine dayanırlar.
- Ancak, diğer unsurlardan bağımsız yalnızca bir faktöre dayalı bir kimlik yapısı düşünülemez.
- Meselâ, Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum kesimi ırk, kültür, din, sosyal, ve linguistik kimliklerinin tümüyle etnik kimlik oluşturmaktadır.

ETNİK GRUP

- ‘Etnik grup’ deyimi çoğunluktan farklı olan ‘azınlık grup’larını tanımlamak için kullanılır.
- Birçok ülkede kendilerine ait toprak talebi olmayan ancak kültürel yaşamlarını hayatta tutabilmek adına çoğunlukla eşit haklar talep eden gruplar ve bu grupların çatışmaları vardır.
- Etnik merkezcilik : kişinin ve toplumun kendi toplumunu ve onun değerlerini merkeze alarak ve yücelterek dünyayı ve başka insan ve toplumları anlamlandırarak onlara değer biçmesidir.

ETNİSİTE ve GÖRECELİK

- Kültürel farklılığın gruplar arasındaki temasın yoğunlaşması ile azalacağı beklentisinin tam aksine grup üyeleri birbirlerine benzerlikleri barizleştik sonra ayırıcı özelliklerini kaybetme kaygıları daha da yüksek oluyor.
- Antropolojik çalışmalar etnisitenin birbirine çok yakın kültürleri olan ve sürekli temas halinde olan gruplar arasında daha da önem kazandığını göstermiştir

- Bateson (1979)göre biz kimiz? Sorusuna cevap bulabilmemiz için temas gerekmektedir. Ancak temas ile mukayese olanağı bulur ve bizim kim olduğumuzu keşfedebiliriz.
- Yani 2 grubun kültürel olarak birbirinden farklı olması etnisiteyi doğurmaz. Etnisite farkındalığı için 2 grup üyeleri arasında çok az da olsa bir iletişim ve temas olması gerekir.

SONUÇ

Etnisitenin doğması için farklı etnik gruplar arasında;

- Paylaşılan Müşterek birşeyler
- Bir miktar etkileşim
- Bazı farklılıklar

Olması gerekmektedir

DURUMSAL ETNİSİTE

- Etnisite etkileşimle ortaya çıkan kültürel farklılıklar olması yanında göreceli ve kurumsal da olabilmekte.
- Durumsal etnisite, etnik kimliğin duruma göre zaman zaman kullanılması veya zaman zaman gösterilmemesi anlamına gelir.
- Örnek senaryo: Hindistan'da doğan ve Amerikada yetiştirilen hintli bir kadın, ailesini ziyarete gittiği zaman geleneksel kıyafetlerini giyip baba ve erkek kardeşlerine yemek servisi ve hızmet edebiliyor. Ancak Amerika'da batılı kıyafetlerle işe gidip emrinde çalışan erkek personele emirler verip liderlik yapıyor.

ETNİSİTE SEVİYELERİ

Etnisite farklı grupların önemsediği ekonomik ve politik rekabet olduğu zaman daha da önem kazanır. Bu şartlarda sosyal ve kültürel olarak önem seviyesine göre 4e ayrılır.

- 1-Etnik zümre: Nesilden nesile aktarılan, kendi içlerinde, akraba evlilikleri ile kimliğe dönüşmüsmesi.
- 2-Etnik ağ: Kişiler arası etkileşimle değerlerin akrabalık dışına aktarılması.
- 3-Etnik dernek: Etnik grubun hedef ve menfaatleri doğrultusunda organize bir şekilde kurulan ve yürütülen işbirliği.
- 4-Etnik Toplum: Etnik işbirliğinin en yüksek seviyesi. Etnik kimligin, ağın ve derneklerin paylaşıldığı ve kendilerine ait bölgesel mülklerde yaşam sürdürme.

KAST SİSTEMİ

Doğumla elde edilen statüye dayalı karmaşık bir sosyal sınıf yapısı.

Sosyal statüyü kontrol altında tutan 4 etmen:

1) Kişinin iş ve görevlerinin belirgin olması.
2) Sadece kendi kast sistemi içinden birisi ile evlenebilir olması.
3) Sadece kendi kast sistemi içindeki üyelerle sosyalleşmeye izin vermesi.
4) Kendi kast sistemlerini güçlendirecek ve pekiştirecek dinsel şifrelere, sosyal ideolojiye izin verilmesi, boyun eğilmesi ve hoş görülmesi.

- Toplum hiyerarşik olarak sınıflandırılmıştır.
- Kişinin tüm geleceğini belirleyen sadece doğumdur.
- Kişicel başarılar söz konusu değil. Alt kasta ait bir aileye doğmuşsan her zaman üzttekiler tarafından hor görülürsün.
- Kırsal ve tarıma dayalı bölgelerde tipik olarak görülür. (hindistan) Alt kasta ait olanların hayatı ailelerinin yaptığı işi yapmakla geçemeye mecburdur.
- Farklı kast sınıfları arasında sosyalleşme veya evlilik kabul edilmez.
- Kast sistemi dışına taşınılmasına ve yeni bir hayat kurulmasına izin verilmez.
- Tüm yaşam doğumdan önce şekillenmiş olup nasıl doğmuşsan öyle yaşar ve ölürsün.

ZÜMRE SİSTEMİ

Kast sistemi gibi doğum etkindir.

En büyük farkı ise sosyal statünün değişebilmesidir. Eğer soylu bir aileye, Kraliyet ailesine doğmuşsan sosyal merdivenin en üstünde doğmuşsun demektir. Ancak bu konumdan dışlanma olasılığı da mevcuttur. Veya bir köylü olarak doğmuşsan merdivenin en üst basamağına çıkmak da olasıdır. Sistem içinde layık olmak, hak etmek, erdem, meziyet, fazilet, yararlık gibi değerler belirleyici unsurlardır.

- 1- Eğitim,
- 2- Kariyer,
- 3- Beceri

Zümre atlamada dikkate alınan temel faktörlerdir.

- Soy bağı, güç, ekonomik statü ve servet dayalı olarak 3 katagoriye ayrılmaktadır.
- 1-Yüksek zümre : Çok zengin ve güçlü olanlar;
- 2-Orta sınıf: Yüksek maaşla çalışan profesyoneller;
- 3-Alt sınıf: Fakir ve zayıflar.
-

KAST / ZÜMRE

- Her ikisinde de statü doğum ile elde edilmekte, Kişinin özellikleri dikkate alınmamakta ve nesilden nesile aktarılmakta.
- **Açık sistem**: Statünün değişebileceği açık bir sistemdir. Anahtar sosyal sınıflar arasında hareket sağlanmasıdır. Durumsal olarak merdivenin altına veya üst basamaklara çıkmak veya yatay değişime olanak vermesi. Bu bağlamda kan bağı olan kişiler farklı zümrelerde olabiliyor. (zümre)
- **Kapalı sistem**: Sosyal statü hiç bir şart ve durumda asla değişmez. Doğumda gelen ile yaşam sürdürülür ve sonlanır. Sosyal sınıflar arasında harekete izin verilmez. (kast)

AKRABALIK

ve

EVLİLİK

AKRABALIK / EVLİLİK

Akraba Nedir?

- Akraba kelimesi Arapça olup yakın kelimesiyle aynı kökten türemiştir. 'Yakınlar' demektir.
- Evlilik veya kan yoluyla birbirine bağlı olan kimseler, hısım. Akraba olma durumuna akrabalık denir .
- Birbirlerine karşı birtakım toplumsal, ekonomik, kültürel ilişki ya da yükümlülükleri olan akrabaların oluşturdukları düzen.
- Kan yoluyla meydana gelen akrabalıkta ; baba, anne, kardeşler en önce gelenlerdir.
- Babayanlı akrabalık, anayanlı akrabalık gibi birçok sınıflayıcı türleri vardır.

Bununla beraber, sayıları az da olsa, bazı evlenmelerin böyle bir amacı bulunmadığı da bir gerçektir, örneğin;

- yaşı geçkinlerin evlenmesi
- Kariyer yapma amacı ile çocuk istememe,
- Seyahat edebilme amacı ile çocuk istememe.
- Sağlık sorunu dolayısı ile çocuk istenmemesi.

EVLİLİK TÜRLERİ

Toplumların tarihsel gelişim sürecinde çeşitli evlilik türleri gözlenmiştir. Ancak evlilik biçimleri de toplumdan topluma ve bir toplumda zaman içerisinde değişim gösterebilmektedir. Bunlar:

- a. Eşin Seçildiği Gruba Göre Evlilik türleri
- b. Eş Sayısına Göre Evlilik Türleri
- c. Oturulan Yere Göre Evlilik Türleri

EŞİN SEÇİLDİĞİ GRUBA GÖRE

Egzogami (Dıştan evlenme) : Bireyin üyesi olduğu grubun dışından birisi ile evlenmesidir.

Endogami (İçten evlenme) : Bireyin üyesi olduğu grubun içinden birisi ile evlenmesidir.

EŞ SAYISINA GÖRE

Monogami (Tek eşli evlilik) : Kadın ve erkeğin tek eşle evlenmesidir. Günümüzde görülen en yaygın evlilik türüdür.

Poligami (Çok eşli evlilik) : Erkek ya da kadının aynı anda birden fazla eşle evlenmesidir. İki farklı biçimi vardır.

1-Poliandri: Bir kadının aynı anda birden fazla erkekle evlenmesidir. Az rastlanan bir evlilik türüdür. Tibet'te ve Alaska'da bu evlilik türü görülür.

2-Polijini: Bir erkeğin aynı anda birden fazla kadınla evlenmesidir.

POLİGAMİ ARAŞTIRMALARI

- Araştırma sonuçlarına göre polijininin başlıca nedenleri şunlardır:
  - Kadın erkek sayısındaki dengesizlik
  - Kadının kısırlığı
  - Erkek çocuğa sahip olamama
  - Erkek kardeşin ölümü sonucu yengenin ve çocukların ortada kalması
  - Kadının ekonomik güvenceden yoksun olması
  - Büyük evlerde işlerin yoğunluğu tek kadının bu işlerle başa çıkamaması (köylerde ağa evleri)
  - Kadın işgücünden faydalanma vb.
- Diğer taraftan bir kadının birden fazla erkekle evliliği olan Poliandri de çok eşliliğin diğer bir uygulamasıdır. Çok yaygın olmayan bir evlilik şeklidir. Nedeni çoğu zaman demografik ya da ekonomiktir.
- Poligami'nin bir örneği de grup evliliğidir. Birden fazla kadının birden fazla erkekle evliliği olan bu evlilik tipi yaygın bir uygulama olmayıp örneklerine 1960larda Amerika'da bir akım olarak rastlanmıştır ve günümüzde ise yalnızca ilkel kabilelerde rastlanmaktadır.

OTURULAN YERE GÖRE

Matrilokal : Evlenen erkeğin, kadının ailesiyle birlikte oturmasıdır.
Patrilokal : Evlenen kadının, erkeğin ailesiyle birlikte oturmasıdır. Baba otoritesinin etkin olduğu geniş ailelerde görülür.
Neolokal : Eşlerin ana babalarından ayrı evde oturmasıdır. Bunun sonucunda çekirdek aile ortaya çıkar.

DİN

Ve

RİTUELLER

DİN

- Din üyelerine bir bağlılık amacı, bireylerin eylemlerinin kişisel ve sosyal sonuçlarını yargılayabilecekleri bir davranış kuralları bütünü ve bireylerin gruplarını, evreni ve varoluş sebeplerini bağlayabilecekleri (açıklayabilecekleri) bir dünya görüşü, düşünce çerçevesi veren bir düşünce, his ve eylem sistemidir.“

- "Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kavram olup kurumlar sayesinde ahlak, etik, değer ve yaşam tarzına dair inançları kurallar, töreler ve semboller biçiminde toplayarak bir düzen sağlar.
- Dini inançlar insan psikolojisinin vazgeçilmez bir unsuru olup, ünyamızda 4200 civarında farklı din olduğu tahmin edilmektedir.

DİNİ UYGULAMALAR

- 1- Ritueller
- 2- Vaaz
- 3- Perhiz
- 4- Kurban/fedakarlık
- 5- Şenlikler
- 6- Cenaze, doğum ve evlilik törenleri
- 7- Dua
- 8- Kültüre bağlı dans, müzik ve sanatsal etkinlikler human culture.

SANAYİLEŞME ÖNCESİ DİN

- Avcı ve Toplayıcı kabileler Animizm (canlıcılık)'a inanıyorlardı. Bu inanca göre evrendeki tüm varliklar, orman hatta rüzgarın ilahi bir ruh taşıdığına inanmakta idiler.
- Uzman veya dini bir lider olmaksızın dinsel uygulamalar tamamen aile içinde yaşanırdı.
- Dünyayı yaratan tek mutlak güç inancı çiftçilik ile başladı. İlk kez Tanrı kavramına bu dönemde rastlanmaktadır.
- Toplumların üretim kapasiteleri arttıkça, dini yaşam evlerden çıktı ve dini liderler toplum içindeki yerlerini almaya başladı.
- Bu dönemde şehir yapılarına bakacak olursak kilise veya diğer dini ibadet yerlerinin şehrin ortasına yapıldığını ve çevresindeki tüm yapılardan daha yüksek olduğunu görürüz.Bu da bu dönemde dinin ne kadar önemli ve güçlü olduğunun göstergesi olarak karşımıza çıkar.

SANAYİLEŞME DÖNEMİNDE DİN

- Din kurumu, değişime uğramış ve gücünden biraz kaybetmiş olmasına rağmen varlığını sürdürebilen en eski kurumdur.
- İnsanoğlu için birçok bilinmeyene cevap veren din, teknolojinin gelişmesi ile etkisini kaybetmeye başlar. Bilimsel gerçeklere dayalı radikal cevaplar , belirsiz, muğlak cevaplara tercih edilmeye başlanır.
- Din eski gücünü kaybetse de bilimin hiç bir zaman tatmin edemeyeceği, yegane bir kapasiteye sahiptır. O da insanoğlunun ihtiyacı olan ruhsan yönüne hitap edebilmesidir. Sosyal uyum, sosyal kontrol ve sosyal bütünlük temsilcisi olarak aile ve topluma kattığı değer ve düzenle yaşantılarımıza yardımcı olmasıdır.

- İmamlar, Rahipler, Şamanlar ve hatta poletikacılar günah, cennet ve cehaennem gibi kavramları kendi menfaatleri doğrultusunda manipüle edip kullanmalarına rağmen, dinin bütünleştirici, kaynaştırıcı ve ortak değer, anlam ve gaye çerçevesinde toparlayıcı bir etkisi vardır. Bu etkinin savaş ve doğal afetler gibi durumlarda acıları hafifletmekte hep bir araç olarak başarıyla kullanıldığını görebilmekteyiz.
- Politikada, ekonomi ve yeme alışkanlıklarımızı şekillendirmede dahi kullanılmaktadır.
- Çalışma saatlerimizi belirlemekte (ezan ve klise çanları), tesettürlü kıyafetlerle yeni iş alanları açmakta,yeme alışkanlıklarımızı değiştirerek (domuz, alkol) ekonomiye ve yaşam tarzımıza (oruç) yön vermektedir.

- Politik yapıyıyı etkileme gücü için Türkiye iyi bir örnektir. Bir yandan laikliği savunurken diğer yandan iktidarda olan politik partiler ve otoriteler tarafından dine olan ilği ‘laiklik dinin erezyona uğramasıdır’ gibi söylemlerle cesaretlendirilmekte ve bunub ahlaki bir değer kaybı olarak gösterilmeye çalışılmaktadır.
- Her şeye rağmen din, ruhani ve psikolojik olarak bizleri tatmin eden, rahatlatan bir araç olup tüm değişimlere karşın ayakta kalan ve kalacak olan bir araçtır.

SOSYOLOJİ

SOSYOLOJİ

- Sosyoloji,toplum bilimi olarak tanımlanmaktadır.
- Sosyoloji,toplum içinde yaşayan insanların;
- ilişkilerini,
- Toplumsal kurumları,
- Grupların bireysel davranışlar üzerindeki etkilerini inceler.
- Kısaca sosyoloji T***oplumu(insan grubunu) odak alır ve inceler.***

KURUMLAR

- Toplumsal ilişkileri ve bu ilişkileri düzenleyen devlet, eğitim, ekonomi, din, aile gibi kurumların yapılarında ve görevlerinde (işlevlerinde) meydana gelen değişmeleri somut koşulları içinde inceleyen bilim dalıdır.

AMAÇLARI

- Toplumları, içinde bulundukları yere ve zamana göre, nesnel ve somut koşullarıyla anlamak.

- Toplumların tarihsel gelişim sürecinde geçirdikleri değişimin etkilerini ve yönünü açıklamak.

- Farklı toplumlar arasındaki benzerlikleri saptayıp genellemelere ulaşmak.

- Mevcut toplumsal verilere dayanarak ileride ortaya çıkacak olaylarla ilgili öngörüde bulunmak.

ÖZELLİKLERİ

- Sosyoloji, tek tek bireylerin sorunlarıyla değil, toplumu ilgilendiren sorunlarla ilgilenir.
- Sosyolog, toplumsal olayları kendi değer ve beğenilerinin etkisi altında kalmadan nesnel (objektif) olarak inceler.
- Sosyoloji, olanı olduğu gibi inceler. Ahlak, hukuk, din gibi bireylerin nasıl davranması gerektiğine ilişkin kurallar koymaz. Bu anlamda, sosyoloji kural koyucu yani normatif değildir.
- Sosyoloji, toplumsal olguların nedenlerini bireylerde değil diğer toplumsal olgularda arar.

TOPLUMSAL

Toplumsal Olay

İnsanlar arası ilişkilerden doğan, bir defada olup biten yeri ve zamanı belli toplumsal oluşumlara toplumsal olay denir. Örneğin, X ve Y'ın evlenmesi ve 2013 genel seçimleri birer toplumsal olaydır.(somut ve özel)

Toplumsal Olgu

Toplumsal olayların tekrar etmesiyle doğan, mekandan ve zamandan bağımsız kavramlardır. Örneğin, X ve Y evlenmesi bir toplumsal olayken evlilik bir toplumsal olgudur. 2013 genel seçimi bir toplumsal olayken seçim bir toplumsal olgudur. (soyut ve genel)

Toplumsal Olayın Özellikleri

- Toplumsal olaylar, insanların bir arada yaşamalarından doğarlar.
- Toplumsal olaylar bireyin dışındadır ve bireye baskı unsurudu.
- Birey toplumsal olayları toplum içinde hazır bulur ve "toplumsal kalıtımla" diğer kuşaklara aktarır.
- Toplumsal olaylar tarihsel gelişim sürecinde aynı toplumda zamanla değişebilir.
- Toplumsal olaylar toplumdan topluma farklılıklar gösterirler.

SOSYAL DAVRANIŞ

- Nasıl ki kurumların, toplumun sorunlarına ve yaşantılarına duyarlı olma gibi sorumlulukları varsa, bireylerin de diğer bireylere ve gruplara karşı duyarlı olma zorunluluğu vardır.
- Bu sorumluluklar yasalarla ortaya konmuş yaptırımlardan çok etik ile ilgili davranışlardır.
- Tüm bireylerin içinde yaşadıkları toplumun yaşam kalitesini iyileştirmek ve birlikte sürdürülebilir bir yaşam için uyulması gereken davranışlara destek verme bilinci ve sorumluluğudur.

- Bireyin Sosyal davranışı, sosyal yaşam içinde yer alması için gerekli becerilerine dayanır.

1-Algı

2-Düşünme

3-Usavurmak

4- Konuşmak

Bu beceriler bireye göre farklılık gösterirken davranışlarına da yansımaktadır

ALGI

- ALGI
  İçten ve dıştan gelen uyarıcıların duyu organları aracılığı ile beyne iletilmesi ve anlamlı hale getirilmesine algı denir. Örnek: Bir tat almak duyum iken, ne tadı olduğunu anlamak algıdır. Bir ses duymak duyum iken, kimin veya neyin sesi olduğunu anlamak algıdır.

  DUYUM İLE ALGI ARASINDAKİ FARKLAR
  • Duyum basit fizyolojik bir olaydır. Algı ise karmaşık psikolojik bir olaydır.
  • Duyum her bireyde aynı şekilde gerçekleşir. Algı ise bireyden bireye farklılık gösterir.

ALGIDA SEÇİCİLİK

ALGIDA DEĞİŞMEZLİK

- Organizma, dikkatini etrafındaki uyarıcılardan yalnızca bir tanesine yoğunlaştırıp onunla ilgili özellikleri algılamasıdır.

- Bir kez algılanan nesnelerin şekilleri, renkleri, büyüklükleri değiştiği halde, organizma o nesneleri hep aynı biçimde algılar.

DÜŞÜNME

- Olaylar ve nesnelerin yerini tutan simgeler (nesnenin karşılığı olan işaret) arasında bağkurma olarak tanımlanır. Bu işaretler sayesinde insan karşılaştığı bir sorunun olası çözüm yollarını zihinde denemek olanağını bulur.

Düşünme olayı;

- 1-Dış dünyaya ait algıların zihinde canlandırılması (hayal edilmesi) .
- 2- Hayallerin güçlü hale gelmesi “tasarım”ları oluşturur.
- 3- Soyutlama (bir varlığın bir özelliğini diğer özelliklerinden ayırma, ayrı nitelik olarak görme)
- 4- Genelleme (benzer varlıkların ortak özelliklerini bir özellikte toplayarak anlatım) ile kavramlara ulaşır.

Bir sonraki aşamada , kavramlar arasında bağ kurma, yargı ve sonra da birbiriyle ilişkilendirerek akıl yürütmeye ulaşır.

USAVURMA

- Genel bir önermeden tikel önerme çıkarılışını sağlayan yordama eylemidir.
- Değişik kaynaklarda buna *tümdengelim, akıl yürütme, tasım (kıyas), dedüksiyon* ya da, kısaca, *çıkarım* adları verilir.
- Usavurmak (akıl yürütmek) mantık yolu ile doğru düşünmek, doğru bir önermeden doğru bir önerme çıkarma eylemidir.

TÜMEVARIM

-
- Tümevarım insanlık tarihi boyunca her seferinde aynen tekrarlandığı ve hep aynı sonuca varıldığı için tartışmasız tümel önermeler olarak kabul edilir.
- 1.Örnek *Güneş her gün doğudan doğar*.
- 2.Örnek Bir bitkinin tohumunu toprağa eker ve belirli koşullar altında belirli süre bekletirseniz, onun yeşerdiğini görürsünüz.
- Tümevarım ilkesi fizik, kimya, biyoloji, gök bilimleri, tıp, eczacılık, mühendislik, sosyal bilimler, ekonomi vb birçok bilim dalında başlıca bilgi üretme aracı olmuştur ve bu işlevini sürdürmektedir.

TÜMDENGELİM

- Tümdengelim, tümel (genel) bir önermeden tikel (özel) önerme çıkarma eylemidir.
- Tümdengelim yöntemini anlatan çok popüler bir örnek;
- (1) *Bütün insanlar ölür.*
- *(2) Sokrat bir insandır.*
- *(3) Öyleyse, Sokrat da ölür.*

KONUŞMAK (*iletişim*)

- Birlikte yüz yüze veya uzak olmaları durumunda telefon, mektup, e-mail aracılığı ile insanlar sürekli iletişim içindedir.
- Yüz yüze olan iletişim ile fiziksel olarak ayrı olduğumuz ortamlarda gerçekleştirilen iletişimin önemli fark ve sonuçları vardır.
- Her şeye rağmen iletişim insanoğlunun en önde gelen ihtiyaçlarından olup yapıcı veya yıkıcı güc barındıran, hem birey hem de toplumun davranışını etkileyen önemli bir eylemdir.

YÜZ YÜZE İLETİŞİM

- Sadece sözlerle sınırlı kalmayan
- -Göz teması,
- -Ses tonu,
- -Mimikler,
- -Beden dili
- -Duygular

gibi fizyolojik ve psikolojik faktörler barındıran en etkili iletişim şeklidir.

TOPLUM NEDİR?

- Toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşen , belli bir coğrafi mekanda yaşayan ve ortak bir kültürü paylaşan pek çok sayıdaki insanın oluşturduğu birlikteliğe “toplum” denir
- Herhangi bir insan birlikteliğinin toplum olabilmesi için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekir. Bunların başlıcaları şunlardır:
  - Belli bir toprak parçasında (coğrafyada) yerleşmiş olmak,
  - Bireylerin birlikte yaşama isteği taşıması.
  - Ortak bir kültürü paylaşmak,
  - Değişmeye rağmen süreklilik göstermek.

İNSAN DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN SOSYOLOJİ KURUMLARI

- 1.Aile
- 2. Din
- 3.Ekonomi
- 4.Eğitim
- 5.Kültür

1- AİLE FAKTÖRÜ

- Toplumların en küçük toplumsal kurumu İnsanın hayata gözlerini açtığı ve üyesi olduğu ilk sosyal grup ailedir.
- Bu grubun üyesi olduğu dönemde hafıza boş olduğu için gördüğü ve duyduğu her söz ve davranış uzun süreli bellekte kopyalamaktadır.
- İnsan davranışları, disiplin anlayışı çerçevesinde belirli ölçüde şekillenmektedir. Dolayısıyla ailelerinde çocuk eğitiminde benimsemiş oldukları yaklaşımlar bulunmaktadır. Yaklaşımlar toplumların yapısına göre, ebeveynlerin eğitim seviyelerine göre, ailenin yapısına göre değişebilmektedir.

2-DİN

- Din bir toplumda insanlar için bazı davranış kuralları ve standartlar koymakta ve bu kuralları olağanüstü nitelikte,ancak etkili olan yaptırım türleriyle desteklemektedir. Toplumlar değişik kültürel özlelliklere sahip olduğu için dinde her toplumda farklı biçimde karşımıza çıkmaktadır

3-EKONOMİ

- Ekonomi toplumsal bilimlerin bir bölümüdür ve bir bilim dalı olarak, toplumdaki ekonomik olaylarla ilgilidir. Bu ekonomik olaylar, ekonomik davranış ve eylemleri içerir. Ailelerin çocuk yetiştirmesinde ortaya çıkan sorunların daha çok ekonomik düzeyin yarattığı koşullardan kaynaklandığı ileri sürülmektedir.Yani ekonomik yapı ile davranış arasında bir ilişki bulunmaktadır

4-KÜLTÜR

- Kültür,bir toplumun üyesi olarak insanoğlunun öğrendiği bilgi, sanat, gelenek- görenek ve benzeri alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.Kültürel olarak yapılanmış davranışlar insanların kendini içinde buldukları ekonomik, politik, yasal, dini,etnik,eğitimsel,teknolojik ve endüstriyel çevrelerden ayırır.Kültürel farklılıklar, doğal olarak,farklı kişilik, benlik ve karakter yapılarının oluşumuna etki eder

5-EĞİTİM

- Eğitim insanın tüm yaşamını düzenleyen, bireyin toplumsallaşmasını sağlayan bir süreçtir. İnsan dünyaya geldiğinde ailede başlayan eğitim daha sonra okuldaki eğitim ile arkadaş grupları içindeki etkileşim ve kitle iletişim araçları ile devam eder. İnsanı tüm diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisi insanın öğrenme yeteneğidir.İnsan davranışlarının tamamına yakını öğrenme sonucunda gerçekleşmektedir.Bu nedenle yaşamımızda yaptığımız düşündüğümüz hemen herşeyde öğrenmenin büyük bir payı vardır

TOPLUMSAL STATÜ

- **Statü ve Sosyal Statü**
- Bireyin toplum yapısı içinde işgal ettiği “konum” ya da ” yer” e “toplumsal statü” denir
- Statü insanların toplum içindeki yerini ifade eden bir kavramdır. Statü kişilerin çocuk, yaşlı, kadın, erkek, öğrenci, memur, doktor, işveren örneklerindeki gibi kim olduklarını belirtir; ona bir takım haklar sağlar ve sorumluluklar ve atıflar yükler.
- Sosyal statü ise, bireyin sosyal yapıda işgal ettiği yerdir. Diğer bir ifade ile sosyal statü, çevredekilerin toplum içinde kişiye nesnel olarark uygun gördükleri mevki ve pozisyon ile birlikte gelen davranış beklentisidir.

SOSYAL STATÜNÜN KÖKENİ

- **1-AtfedilenStatü: B**ireyin yapabileceği hiç birşey yoktur. Birey bu statüleri elde etmek için bilinçli bir çaba harcamamıştır. Doğumla birlikte getirdiği statülerdir. yaş,cinsiyet,ırk ve soy gibi.
- **2-KazanılanStatü:**Bireyin çabalarıyla ve belli eğitim süreçlerinden geçmeleriyle toplum içinde belirli bir meslek grubuna girmeleri,örgütün basamaksal sistemi içinde belli bir pozisyona gelmeleri ve birtakım ünvanları elde etmeleridir

ROLLER

- Bireyden beklenilen davranışların bütününe “toplumsal rol” denir.
- Rol statünün dinamik yönü olarak bilinmektedir.
- Rol ile statü arasındaki ilişki incelendiğinde,statünün teorik, rolün ise uygulamalı olduğu görülmektedir

ROL ÇEŞİTLERİ

- **a)Temel Roller:**Biyolojik esaslara (atfedilen statülere)dayanan rollerdir. Yaş ve cinsiyete bağlı roller temel rollerdendir. (annelik,babalık rolü gibi).
- **b.Genel Roller:**Sonuçları çoğu zaman toplumu veya grubu etkileyen rollerdir. Bu roller kazanılan statülere dayanmaktadır. (öğretmenlik,esnaflık gibi mesleki roller)
- **c.Bağımsız Roller:**İnsanların yalnızca kendi istek ve iradelerine bağlı olarak gerçekleştirdikleri rollerdir. Bunların kazanılması ve yerine getirilmesi zorunlu değildir.(hobiler, sporcu)

KIZLAR / ERKEKLER

Biyolojik olarak

farklı davranmaya

programlanmıştırlar.

BİYOLOJİK FAKTÖRLER

- Hormonlar davranışlarımızı etkiler.

Testesteron agresyonu tetikler.(biyolojik faktör)

- Biyolojik faktörler ARTI sosyal beklentiler cinsel kimliğimizi geliştirmemizi sağlar ve zorlar.

ÇEVRESEL FAKTÖRLER

- Anne babanız çocukken bize nasıl davrandığı,
- Kitaplar,
- Farklı aktiviteler,
- Farklı oyuncaklar,
- Kıyafet ve renk seçimleri,
- <u>çocuklukta duyguların ele alınması</u>

SOSYAL ÖĞRENME

Sosyal öğrenme başkalarını gözlemleyerek çevreden öğrenme olarak tanımlanır.

ALBERT BANDURA

Günümüzde sosyal öğrenme kuramı dendiğinde akla Albert Bandura ve “Bobo Bebek” Deneyi gelmektedir.

(“Bobo Bebek” Deneyi)

BANDURA

- İnsanoğlu kendi deneyimlerinden öğrenebildiği gibi, öğrendiklerimizin çoğu içinde yaşadığımız toplumun bireylerini izleyerek öğrendiklerimizdir.
- Bandura'ya göre yeni davranışlar 2 ana yoldan öğrenilir.
- 1- Gözleme (modelleme) yolu
- 2- Deneme-yanılma yolu

Gözleme yolu ile öğrenme

- Kişinin direk olarak davranışı gerçekleştirmeden elde edilen öğrenme. İçinde yaşadıkları grup veya toplumu izleyerek ve model alarak yeni davranışlar öğrenebiliyoruz.
- Toplumda bireyler diğer insanları seyrederek ve gözlem yaparak, onların yaptığı davranışın pekiştirildiğini veya cezalandırıldığını gözlemleyerek öğrenirler.

Öğrenmenin basamakları

- 1-Davranışı izlemek
- 2-Hafızada kotlayıp saklamak
- 3- Davranışı gerçekleştirmek
- Bandura gözlem yolu ile öğrenmenin, edinimsel öğrenmeden çok daha etkili olduğuna inanmaktadır çünkü başkalarının başarı ve başarısızlıklarını gözlemleyerek öğrenirken zaman ve emek tasarrufu sağlamış ve gereksiz tehlike ve cezalandırmalardan kendimizi korumuş oluruz.
-

MODEL ALMA

- Gözlem yolu ile öğrenmenin kökeninde model alma yatmaktadır.
- Model alma süreci sadece taklit etme olmayıp bilişsel prosesslere dayanmaktadır.

1. Dikkat Etme Süreci

- Gözleyerek öğrenmenin gerçekleşmesi için ilk koşul, gözleyen kişinin gözlediği modele ve davranışa dikkatini yöneltmesidir. Statüsü ve çekiciliği yüksek modeller gözlenir ve dikkat edilir. Bireyin ilgi, gereksinim ve amaçları, önceki aldığı pekiştireçler, modele duyulan hayranlık, ve tercihleri model almada önemlidir.

2. Hatırda Tutma Süreci

- Davranış zihinde tutulur. Seçtiği modelin ya da gözlediği bireyin davranışlarını tekrar edebilmek için hatırda tutar. Zihinde (hatırda) tutma kapasitesi sembolleştirme ile ilgilidir. Gözlenen bilgi ve davranış sembolleştirilerek kodlanır ve bellekte saklanır. Sembolleştirme becerileri yüksek olan kişilerin gözleyerek öğrenmeden daha fazla yararlandıkları ifade edilmektedir.

3. Uygulama/Davranışın Oluşum Süreci

- Geri bildirim söz konusudur. Gözlenen ve kodlanıp bellekte saklanan bilği zihinsel olarak davranış benzeyinceye kadar tekrar edilir. Öncelikle, bireyin fiziksel ya da psikomotor özelliklerinin, öğrenilen davranışı sergilemeye uygun özelliklerde olması gerekmesi yanında davranışın sergilenebilmesi için bireyin kişisel yeterlik algısına sahip olması gerekmektedir. Kişisel yeterlik algısı, bireyin öğrendiklerini sergileyebilmesi için isteğe, bu davranışı başarılı olarak sergileyebileceğine ilişkin inanca, sahip olması olarak tanımlanmaktadır

4. Güdülenme Süreci

- (Motivasyon)
  Ödül ile pekiştirilen davranışlar tekrar edilir. Cezalandırılan (ya da sonu doyum vermeyen) davranışlar söner. Taklit edilen ve yapılan davranışlar pekiştirilmeli ve teşvik edilmelidir. Diğer türlü davranışın tekrar edilme olasılığı ortadan kalkar.

AHLAK

Kohlberg Ahlaki Gelişim Teorisi

- Çocuklara ahlaki ikilemleri kapsayan belirli durumları hikaye ederek, onlara bu durumlarda nasıl tepkide bulunacaklarını sorarak ahlaki gelişim teorisini geliştirmiştir.

HİKAYE

- Avrupa'da bir kadın, hasta ve ölmek üzeredir. Son zamanlarda hayatını kurtarabilecek bir ilaç, aynı kasabada oturan bir eczacı tarafından bulunmuştur. Eczacı, ilaç için 2000 dolar istemektedir. Bu fiyat, ilacın maliyetinin 10 katıdır. Hasta kadının kocası Heinz borç para alabileceği her yere gider. Fakat topladığı paralar, ilaç fiyatıın yarısı kadardır. Heinz, eczacıya karısının ölmek üzere olduğunu söyleyerek ya ilacı biraz ucuza satmasını ya da daha sonra ödemesine izin vermesini ister. Ancak eczacı bunu kabul etmez. Hainz çaresiz bir durumdadır. Eczanenin camını kırarak karısı için ilacı çalar. Bu durumda hasta kadının kocası ne yapmalıydı? Niçin? (Kohlberg, 1963)

I. Gelenek-öncesi düzey (Kişisel Çıkar) (4-9 yaş):

Ahlaki gelişimin en düşük düzeyidir. Kurallar başkaları tarafından konur.

1. aşama: Ceza ve itaat eğilimi (4-5 yaş):

Bu evrede çocuk, eylemlerinin doğru veya yanlış olup olmadığına, bunların fiziksel sonucuna göre karar verir. Cezalandırıldığı takdirde davranışı yanlış, cezalandırılmadığı takdirde ise doğru olacaktır.

2. aşama: Araçsal ilişkiler eğilimi (6-9 yaş):

Bu dönemdeki çocuk için doğru davranış, bireyin gereksinimlerini gideren, doyuran davranıştır. Bu dönemdeki birey için her şey karşılıklıdır. Doğruyu yapma nedeni, kendi gereksinim ve çıkarlarına hizmet etmektir.

II. Geleneksel düzey (Sosyal Onay) (10-18 yaş):

Bu düzeydeki birey, gelenek öncesi düzeyin ben merkezci bakış açısından, grup değerlerini ve kurallarını bilişsel açıdan tanıma düzeyine geçiş yapar.

3. aşama: Kişilerarası uyum eğilimi (İyi Çocuk Eğilimi) (10-15 yaş):

Bu evrede iyi davranış, başkalarını memnun eden, onlara yardımcı olan ya da onlar tarafından takdir edilen davranıştır. İyi çocuk olmak ve “iyi niyetli olmak” önem kazanır.

4. aşama: Kanun ve düzen eğilimi (15-18 yaş):

Bu evrede birey için doğru davranma, otoriteye saygı gösterme, toplumsal düzeni koruma, toplumun ve grubun refahı doğrultusunda davranmaktır. Birey toplumdaki insanların davranışlarını düzenleyen sosyal düzenin farkındadır ve eleştirmeden kabul eder. Yasalar toplumun iyiliği için vardır ve insanların barış içinde birlikte yaşamasına yardımcı olurlar.

III. Gelenek-ötesi düzey (Soyut Düşünceler) (18 ve yukarı yaşlar):

Kohlberg'in ahlak anlayışına göre gelişimin en üst noktasını gelenek ötesi düzey oluşturur. Bu düzeye ergenlikte veya yetişkinlikte ulaşılabilir ya da hiçbir zaman ulaşılamaz.

5. aşama: Sosyal sözleşme eğilimi (18-20 yaş):

Bu dönemde toplumun üstünde bir bakış açısı vardır. Doğru davranış, insanların farklı düşünce ve değerlere sahip olduğunu bilme, insan hakları ve toplum yararı gözetilerek toplumun ilkelerine uygun olan davranıştır. Topluma daha fazla yarar sağlayabilmek için yasaların değişebileceğine inanılır.

6. aşama: Evrensel ahlak ilkeleri eğilimi (20 yaş ve yukarısı):

Bu dönemde, doğru ve yanlış, sosyal düzenin yasa ve kurallarıyla değil, bireyin kendi vicdanıyla ve kendi geliştirdiği ahlak ilkeleriyle tanımlanır. Bu evrensel ahlak ilkeleri, adalet, eşitlik, insan haklarını ve insana saygıyı içermektedir. İnsan yasa ve düzenin üzerindedir.